

[អ្នកសម្ភាស៖ សាយ តុលា, អ្នកផ្តល់បទសម្ភាសន៍៖ ក្រាក់ ធី]
[Interviewer: TS. Interviewee: KC.]

[00:00]

តើគាត់រស់នៅក្នុងភូមិណាដែលចេះធ្វើអង្កាចដែរឬអត់?
Do you know of any young people who make Angkuoch?

ក្មេងនៅភូមិនេះ? ក្មេងនៅភូមិនេះមិនមានអ្នកណាធ្វើទេ។
In this village? None of the young people in this village make Angkuoch.

អញ្ចឹងមានក្មេងនៅភូមិណាដែលកំពុងធ្វើទេ?
How about young people in other villages?

មាននៅព្រះដាក់! ភូមិព្រះដាក់!
There are in Preah Dak village. Preah Dak village!

បើនិយាយពីអាយុ ក្មេងបំផុតប្រហែលអាយុប៉ុន្មាន?
What age is the youngest?

បើគិតទៅ ប្រហែលជាអាយុ៣០ឆ្នាំហើយ!
Perhaps around 30 years old.

បែបនេះប្រហែលមិនមែនក្មេងទេដឹង?
Maybe he is not so young then?

[សើច...]
[Laughs...]

មានក្មេងជាងនេះដែរឬទេ?
Is anyone younger than that?

អត់ទេ! ដូចខ្ញុំជម្រាបជូន ខ្ញុំខានទៅយូរហើយ។ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំមិនដឹងថាគាត់នៅធ្វើ
ឬក៏អត់ទេ។ ខ្ញុំមិនដឹងដែរ។
No! As I told you, I stopped going there. Now I am not sure if [this person] is
still making Angkuoch or not. I have no idea.

ក្រៅពីចេះធ្វើអង្កាច តើគាត់ចេះលេងអង្កាចដែរឬទេ?
Besides from making Angkuoch, does he also play?

គាត់ចេះលេងដែរ។ គាត់ចេះផ្កាត់។ បើសិនជាគាត់ចេះធ្វើហើយ
គាត់ត្រូវតែចេះផ្កាត់ដែរ។ គាត់ចេះលេង។
He plays. He knows how to flick. If he knows how to make the instrument, he
must know how to play too. He knows.

ហេតុអ្វីបានជាប្រជាជននៅទីនោះភាគច្រើនចេះធ្វើអង្កាច?
Why did many people there know how to make Angkuoch?

អ្នកដែលចេះធ្វើអង្កាចនេះជាប្រជាជនចាស់នៅទីនោះ។ បើតាមខ្ញុំមើលទៅ
គាត់ប្រហែលជាដូចខ្ញុំដែរ។ គឺកូនចៅរបស់គាត់ទេជាអ្នកធ្វើ។ ដូចខ្ញុំជម្រាបជូនអញ្ចឹង
ខ្ញុំមិនដឹងទេថាគាត់នៅតែបន្តធ្វើ ឬក៏គាត់ឈប់ហើយ។
An old Angkuoch maker lives there. As I told you, I am not sure whether he
keeps making Angkuoch or has already stopped.

គេហៅភូមិអ្វីដែរ?
What is that village?

នៅភូមិព្រះដាក់។
Preah Dak village!

មានចំងាយប៉ុន្មានដែរពីទីកន្លែងនេះ?
How far is it from here?

ប្រហែលជាតិចជាងបីគីឡូម៉ែត្រទីនេះទៅ! ប្រហែលជាជាងពីរគីឡូម៉ែត្រ។
Perhaps less than three kilometers from here. About two kilometers!

[01:28]

ប្រជាជននៅម្ដុំនោះធ្វើអង្កួចច្រើនជាងប្រជាជននៅស្រះស្រង់?
Did people there make Angkuoch more than people in Srah Srang [village]?

កាលមុន គេធ្វើច្រើន។ មកដល់ពេលនេះ ខ្ញុំមិនដឹងថាយ៉ាងមិច។
ខ្ញុំមិនដឹងថាច្រើនឬតិចទេ។ ខ្ញុំខានទៅទិញយូរហើយ។ កាលពីមុន
ពេលដែលខ្ញុំមិនទាន់ចេះធ្វើ ពួកគេទៅទិញនៅទីនោះ
ហើយខ្ញុំជាអ្នកជូនពួកគេទៅទិញ។ ជូនពួកគេទៅទិញ!
In earlier times, they made Angkuoch a lot. I am not sure about the situation
these days. I have no idea whether there are more or fewer people still making
it. I stopped buying Angkuoch there a long time ago. Before, when I did not
know how to make Angkuoch, my sons went to buy the instruments there and
I brought them here. We bought them to sell!

[01:54- 01:58]

តើគេអាចទិញអង្កួចសម្រាប់តែខ្លួនឯង ឬអាចឲ្យអ្នកដទៃប្រើប្រាស់បានដែរ?
*In earlier times, did people buy Angkuoch to keep one for only oneself, or pass it
onto others?*

កាន់យ៉ាងម៉េច?
Keep what?

តើវាអាចជាកម្មសិទ្ធិសម្រាប់តែមនុស្សម្នាក់? ឬក៏អាចប្តូរឲ្យអ្នកផ្សេងប្រើប្រាស់បានដែរ?
Did an Angkuoch have only one owner? Or could it swap to other owners?

បើតាមខ្ញុំមើលទៅ វាដូចជាមិនប្រកាន់។ អ្នកធ្វើក៏ធ្វើទៅ អ្នកណាកាន់ក៏កាន់ទៅ។
សព្វថ្ងៃនេះ យើងដូចជាគ្មានទំនៀមទម្លាប់បែបនោះទេ។ ខ្ញុំមិនដឹងថា
ចាស់បុរាណពីមុនមានទំនៀមទម្លាប់បែបនេះ ឬក៏យ៉ាងណាទេ។ តែដល់សម័យនេះ
យើងចង់ឲ្យអ្នកណាក៏បាន។ តាមខ្ញុំគិតពីសំណួរនេះ
ខ្ញុំគិតថាប្រហែលជាមានមនុស្សចាស់ទុកសម្រាប់ផ្ទាល់តែខ្លួនគាត់ដែរ។ វាម្យ៉ាងដែរ។
Based on what I have seen, either could happen. Anybody can keep or own it -
it does not matter. Nowadays, we do not have these kind of constraints. I am
not sure whether people in the past used to have particular traditions about
this or not. However, in this generation, we can give Angkuoch to whoever we
want. But if I think about the question at the moment, I think people in the
past might use it personally. It is interesting.

[03:00]

តើតាដែលជួបមនុស្សបែបនោះទេ?
Have you ever met that kind of person?

ទេ! ខ្ញុំមិនដែលបានជួប។ [សើច...]
No! I have never met one. [Laughs...]

សំណួរដែលក្លាយសួរមកដូចជាប្លែកៗដែរសម្រាប់ខ្ញុំ!
Your question seems unusual to me.

វាប្លែកដោយសារចាស់បុរាណមានតំណមរបស់គាត់។
បើថាគាត់ជាកម្មសិទ្ធិនៃរបស់នោះហើយ គាត់មិនឲ្យអ្នកផ្សេងលេង។
ខ្ញុំមិនដឹងពីវិធីរបស់គាត់ដែរ។

It is unusual because people had their own norms. If they possessed an object, they might let others use it. I do not understand why they did or didn't do that.

ចាស់បុរាណមានបញ្ចុះអ្វីៗ គេបញ្ចុះដើម្បីផ្គត់ផ្គង់អ្នកផ្សេងស្តាប់ទៅពិរោះ។ សព្វថ្ងៃនេះ
អ្នកលេងភ្លេងក៏មានដូចគ្នាដែរ។ ភាគច្រើនអ្នកស្រុកស្រែ
ពួកគេដាក់បាលីដើម្បីដាក់ទ្រឱ្យស្តាប់ទៅពិរោះ។ អង្គុចនេះ ប្រហែលជាគេដាក់ដែរ។
People in the past used to put charming wax on the Angkuoch to make the listeners feel that the sound was beautiful. Nowadays musicians still use this charming wax. Often, musicians in the countryside also chanted the Pali language to make the listeners feel that the sound is beautiful. [TS note: It is very common in Cambodia that musicians and artists chant in Pali before they play music or perform.] Perhaps they used to apply charming wax to the Angkuoch too.

[04:05]

តើគាត់ដែលជួបមនុស្សចាស់ដែលមានតំណមបែបនេះទេ?
Have you ever met someone who has these traditions around his instrument?

ដូចខ្ញុំជម្រាបក្លាយ ខ្ញុំដែលឃើញពីមុន
តែពេលនេះមិនមានទៀតទេដោយសារចាស់ៗបានស្លាប់អស់ហើយ។
មនុស្សចាស់ជំនាន់មុនមិនទុកទ្រ ឬឧបករណ៍របស់គាត់ចោលទេ។
នៅពេលដែលគាត់មកពីលេងភ្លេងវិញ គាត់តែងតែទុករបស់គាត់ខ្ពស់ៗ
មិនឲ្យអ្នកណាផ្សេងប៉ះពាល់របស់គាត់បានឡើយ។

As I told you, I used to see it. But now, those old people have already passed away. People in the past did not leave their *Tro* [Khmer fiddle] or other instruments lying around. When they returned from playing, they always kept their instruments in a high place so that no one could touch their instruments.

តើគាត់ដឹងឬទេថា គេបញ្ចុះសារិកានៅលើឧបករណ៍អង្គុចដែរឬទេ?
Do you know people who apply charming wax to their Angkuoch?

ខ្ញុំមិនដែលបានធ្វើផង។ [សើច...] ខ្ញុំមិនដែលដឹង។
I do not know. [laughs...] I never know.

តើគិតថាមានដែរឬអត់?
But do you think there are people who do this?

បើពីមុន ខ្ញុំគិតថាប្រហែលជាមាន។ មកដល់ពេលនេះ ខ្ញុំគិតថា វាដូចជាមិនមានទេ។
បើចាស់បុរាណ ដូចជាដឹងស្រាប់ ទំនៀមទម្លាប់របស់យើងមាន។ សព្វថ្ងៃនេះ
សូម្បីតែកីឡាប្រដាល់ក៏ពួកគាត់ត្រូវសូត្រ ឬផ្លូវមុននឹងឡើងសង្វៀន។ [សើច...]
វានៅតែមាន។

I think it used to happen before. I think it does not happen anymore. Talking about old people, as you know, we used to have this kind of tradition. Nowadays, even boxers, they have to chant before going into the arena. [Laughs...] It still exists.

[05:09]

តើការក្សារអង្កួចដោយរបៀបណា?
How do you keep your Angkuoch?

ខ្ញុំរក្សាវាដោយធម្មតា។ ខ្ញុំមិនមានគំណាមអ្វីទេ។ ខ្ញុំមិនដែលរៀបគំណាមឡើយ។
I keep it normally. I have no special constraints or traditions.

ចុះតើធ្លាប់ធ្វើអង្កួចសម្រាប់ខ្លួនឯងជាពិសេសដែរឬទេ?
Have you ever made a special Angkuoch for yourself?

អត់ទេ! អត់មានទេ!
No. I haven't.

ហេតុអ្វី? ដោយសារតែគិតថាអាចធ្វើពេលណាក៏បាន?
Why not? Do you feel you can do it at anytime?

ដូចក្លាយនិយាយអំបាញ់មិញ ខ្ញុំគិតថាខ្ញុំអាចធ្វើនៅពេលណាក៏បាន។ ខ្ញុំគិតថា
វាមិនចាំបាច់ផង។ តែសម្រាប់ចាស់បុរាណ ពួកគាត់ប្រហែលជាមានសម្រាប់ខ្លួនគាត់។
As I told you just now, I can make one whenever I want. I think it is not really
necessary for me. People in the past, I think they might have special ones for
themselves.

[05:55]

តើតាជួសជុលអង្កួចដែរឬទេ?
Do you fix Angkuoch?

ខ្ញុំមិនជួសជុលអង្កួចដែលខូចទេ។ ខ្ញុំអត់ជួសជុលអ្វីទៀតទេ។
I do not fix a broken Angkuoch. I do not fix them.

បើខូចហើយ ពួកគេនឹងទិញថ្មី?
If an Angkuoch is broken, will people buy a new one?

បាទ! បើខូចហើយ ពួកគេនឹងទិញថ្មី។
Yes! If it is broken, they will buy a new one.

ចុះបើអ្នកខ្លះគេស្រលាញ់អង្កួចគេខ្លាំង តើគាត់គិតថាអាចជួសជុលវាបានដែរឬទេ?
What if someone really likes his/her Angkuoch, do you think you can fix it?

បើវាខូច វាបាក់ត្រង់កន្លែងអណ្តាតនេះ។ វាមិនអាចជួសជុលទៀតបានទេ។
If it is broken, when the lamella is broken, it cannot be fixed.

អញ្ចឹងតាមិនដែលជួសជុលពីមុនមកទេ?
That means you have never fixed an Angkuoch?

ទេ! ខ្ញុំមិនដែលទេ។
No! I have not.

[06:33]

តើយើងអាចទុកអង្កួចមួយបានប៉ុន្មានឆ្នាំ?
How long does an Angkuoch last?

យើងអាចទុកបានយូរ។ បើយើងទុកត្រឹមត្រូវ ហើយមិនឱ្យវាត្រូវទឹកភ្លៀង
វាមិនខូចទេ។ ខ្ញុំមិនដឹងជាប៉ុន្មានឆ្នាំទេ។
We can keep it for long time. If we keep it properly, not under the rain, it will
not deteriorate. I cannot estimate how many years one can last.

ក្រៅពីមិនឱ្យប៉ះទឹកភ្លៀង តើវាត្រូវការការពារពីអ្វីទៀត?
Beside from the rain, what are other things we should protect it from?

បើយើងមិនទុកវាចោលឱ្យត្រូវភ្លៀង ឬហាលថ្ងៃ វាមិនខូចទេ។ យើងអាចទុកបានយូរ
បើយើងទុកតែក្នុងម្លប់។
If it is not under the rain or sun, it will not deteriorate. We can keep it for a
very long time if we only keep it in the shade.

តើយើងអាចទុកបានប្រហែលប៉ុន្មានឆ្នាំ?
How many years can we keep one?

អត់ដឹងប៉ុន្មានទេ! [សើច...]
I do not know. [Laughs...]

ប្រហែលដប់ឆ្នាំទេ?
Around ten years?

ប្រហែល! តែខ្ញុំមិនដែលបានប្រើ ឬទុកទេ។
Perhaps! I have never kept track.

[07:22]

តើគេធ្វើបែបណាពេលដែលអង្កួចលេងលែងកើត?
How do we know when the Angkuoch cannot be played any longer?

បាន!
Yes!

តើគេធ្វើបែបណាពេលដែលអង្កួចលេងលែងកើត? [សំណួរបានសួរម្តងទៀត!]
*How do we know when the Angkuoch cannot be played any longer? [Question is
repeated.]*

បើគេលេងមិនកើត គេទុកវាចោល។ បើវាសំខាន់ គេរក្សាវា។
វាជារបស់ដែលធ្វើបានងាយ ហើយវាមិនសូវជាសំខាន់ប៉ុន្មានទេ។
សម្រាប់អ្នកស្រាវជ្រាវដែលទុក គេទុកសម្រាប់ក្មេងមួយគំណា ទៅមួយគំណា។
ដូចអ្វីដែលខ្ញុំធ្វើសព្វថ្ងៃ ខ្ញុំបន្តពីមនុស្សចាស់ទៅក្មេង។ បន្តៗគ្នា!
If it cannot be played, people would leave it. If it is important to them, they
might keep it. Angkuoch can be easily made and it is not really necessary to
keep one. But researchers might keep it for young people from generation to
generation. As for me, I learned from the older generation and I am passing
this on it to the younger generation. Passing it continuously!

តើមនុស្សមានទស្សនៈបែបណាអំពីការលេង និងការធ្វើអង្កួច?
What do people think or assume about Angkuoch playing and making?

បើតាមខ្ញុំយល់ ខ្ញុំគិតថា អង្កួចជារបស់បុរាណ។ វាជារបស់ដែលពួកគាត់ធ្លាប់លេង។
ខ្ញុំគិតថា វាជារបស់ដែលចាស់ៗធ្លាប់មានពីដើមមក។ វាដូចជាអ្នកលេងភ្លេងដែរ
ដូចជាអ្នកលេងសួរ ទ្រូ ចាប៊ី ជាដើម។ នេះជារបស់បុរាណ។
Based on my understanding, I think Angkuoch is a traditional instrument of old
people. It is the instrument that they used to play. I think it is the instrument
that old people used to have, like musicians who used to play drum, *tro*,
Chapei and so on. It is a traditional instrument.

[08:55]

សម្រាប់គាតាគិតថាវាជារបស់បុរាណ។ ចុះសម្រាប់អ្នកផ្សេងដែលតាត្រាប់ស្គាល់?
You think that is a traditional instrument. How about other people?

ខ្ញុំមិនដឹងថាគេគិតយ៉ាងម៉េចដែរ។ [សើច...] ចំពោះខ្ញុំ
ខ្ញុំដឹងថាវាជាវត្ថុមានរបស់នេះតៗគ្នាមក។
I am not sure what they think. [Laughs...!] For me, I know that it is a traditional instrument that has been passed down from one generation to another.

អំឡុងពេលនេះ តើប្រាប់ខ្ញុំថាវាជាវត្ថុអង្គុចដែរ ត្រូវទេ?
At the moment you told me that you are an Angkuoch player as well. Is that correct?

បាទ! ខ្ញុំធ្លាប់ផ្ទាត់ដែរ។
Yes! I used to play.

នៅពេលដែលគេលឺសម្លេងអង្គុច តើគេមានប្រតិកម្មបែបណា?
When people hear your Angkuoch playing, how do they react or what do they assume?

គេថាពិរោះដែរ។
They say the sound is beautiful.

តើគេចូលចិត្ត ឬមិនចូលចិត្ត?
Do they like or dislike it?

គេថា វាចម្លែក។ សម្រាប់អ្នកដែលមិនធ្លាប់ឃើញ គេថាចម្លែក។ បើអ្នកស្រុកស្រែ
គេថា វាអាចទុកបានយូរ។ គេថា ខ្ញុំមិនចោល ហើយនៅតែធ្វើបាន។
They say it is strange. For those who have not seen it yet, they say it is a strange instrument. For people who live in the countryside, they make a compliment for me that I can keep this instrument alive over such a very long time. They say to me that I do not put it aside and I still continue to make it.

[10:01]

ហេតុអ្វីបានជាមនុស្សមួយចំនួនគិតថាវាអង្គុចចម្លែក?
Why do some people think it is strange?

ដោយសារតែខ្ញុំបន្តធ្វើមករហូត គេគិតថាវាចម្លែកដោយសារតែគេមិនដែលបានឃើញ។
បើសិនអ្នកនៅភូមិនេះ ពួកគាត់ធ្លាប់ឃើញ ដូច្នោះវាមិនចម្លែកទេ។
សម្រាប់អ្នកដែលមកពីឆ្ងាយ គាត់ថារបស់នេះចម្លែកពេលដែលគាត់ឃើញ។
តែនៅស្រុកយើងនេះ គេអាចស្គាល់ដោយសារតែខ្ញុំធ្លាប់ធ្វើយូរហើយ។
សម្រាប់អ្នកដែលមកពីខេត្តផ្សេង គេចាប់អារម្មណ៍មើលដែរ។
They think it is strange because they have never seen it before. People in this village used to see it, so it does not seem strange to them. For people who come from other areas, they think it is strange when they see it. People from different provinces, they are also fascinated by this instrument.

គាត់និយាយថាគេយល់ថាវាចម្លែក តើគេចូលចិត្ត ឬក៏គេខ្លាច?
When they think it is strange, do you think they like it or feel scared?

ខ្ញុំមិនអាចស្មានចិត្តគេបាន គ្រាន់តែគេថាវាខុសបករណ៍នេះចម្លែក។
I do not know their mind. They just told me that this instrument is strange to them.

តើគាត់អាចរៀបរាប់ពីអារម្មណ៍របស់គាត់នៅពេលដែលលេង ឬធ្វើអង្គុចបានទេ?
How do you feel when you play Angkuoch or make Angkuoch?

សម្លេងអង្កួចខ្លះអាចលឺបានល្អ។ ខ្លះបានសម្លេងតូច ហើយខ្លះបានសម្លេងធំ។ វាអាស្រ័យលើការកោសរបស់ខ្ញុំដែរ ពេលខ្លះក៏បានសម្លេងរលស់ ពេលខ្លះក៏អត់។ បើនិយាយអំពីឫស្សីវិញ ឬស្សីខ្លះខ្ញុំអាចប្រើបាន ឬស្សីខ្លះមិនអាចប្រើសម្រាប់ធ្វើអង្កួចបានទេ។

Some Angkuoch can produce good sounds. Some produce low and some high sounds. It depends on how I carve it. Sometimes it can sound with an echo or sometimes not. If we are talking about the bamboo, some bamboo I can use and some I cannot use to make Angkuoch.

[11:40]

តើឫស្សីបែបណាដែលធ្វើមិនកើត?

What type of bamboo can you not use to make Angkuoch?

បើតាមខ្ញុំមើលទៅ ឫស្សីមានពីរប្រភេទ។ ឫស្សីមួយប្រភេទនោះមានសាច់រឹង ហើយមួយទៀតមានសាច់ទន់។ គេហៅប្រភេទសាច់ទន់ថា «ឫស្សីប្រភេទសាច់ត្រី» ហើយប្រភេទនេះប្រើសម្រាប់ធ្វើអង្កួចមិនកើតទេ

Based on my understanding, there are two types of bamboo. One is hard and one is soft. The soft bamboo is normally called 'fish type bamboo' [and cannot be used for Angkuoch since it is soft].

[11:57]

តើគាត់ពិនិត្យមើលសាច់ឫស្សីដែរឬទេនៅពេលដែលទៅទិញ?

Do you always check on the bamboo before buying it?

ចួនកាល ខ្ញុំឆែកមើល។ បើមើលទៅធ្វើមិនកើតទេ ខ្ញុំក៏មិនអាចទិញយកមកដែរ។ Sometimes I check it. If it looks impossible to make [Angkuoch from it], I won't buy it either.

មនុស្សមួយចំនួនលេងអង្កួចដើម្បីរំលាយទុក ចំណែកការិយាល័យ តើគាលេងអង្កួចដើម្បីអ្វី? *Some people choose to play Angkuoch for the purpose of releasing stress. How about you? What is your purpose of playing the Angkuoch?*

នៅពេលដែលខ្ញុំអផ្សុកខ្លាំង ខ្ញុំអង្គុយផ្លាត់លេង។
When I feel very bored, I play the Angkuoch for fun.

នៅពេលដែលគាផ្លាត់ តើប្រពន្ធ ឬកូនរបស់គាមានប្រតិកម្មបែបណា?
When you play Angkuoch, how do your wife and your children react?

គេមិននិយាយអ្វីទេ។
They do not say anything.

ដោយសារឪពុករបស់គាលេងអង្កួចដែរ តើមានអារម្មណ៍បែបណានៅពេលដែលគាលេងអង្កួច?
Since your father is also an Angkuoch player, how do you feel when you play the Angkuoch?

ខ្ញុំនឹកឃើញគាត់ដែរ។ ឪពុកខ្ញុំធ្លាប់ផ្លាត់អង្កួចដែក។ ដល់ពេលខ្ញុំមានវ័យប៉ុណ្ណោះ ខ្ញុំនឹកឃើញគាត់ដែរ។ ខ្ញុំនឹកឃើញថា ខ្ញុំចង់ធ្វើវាមួយសម្រាប់រក្សាទុក ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនទាន់រកពេលបានធ្វើ។ ខ្ញុំបានរកជាងដៃដៃកឱ្យគាត់ធ្វើ តែគាត់ដូចជាមានមន្ទិលសង្ស័យ។ ដូច្នោះ ខ្ញុំចង់នឹករកឱ្យច្បាស់ ក៏មិនកើត។ យូរៗទៅ ខ្ញុំក៏ណាយ។ ដោយសារពេលនេះ ខ្ញុំលឺថាមានគេធ្វើ ខ្ញុំនឹងពឹងឱ្យគេធ្វើសម្រាប់ផ្លាត់បានពិរោះ ព្រោះខ្ញុំបានឃើញអង្កួចដែលក្រុមការងារយកមកនោះ វាមិនទាន់ផ្លាត់កើតទេ។

I miss my father. He was an Angkuoch daek player. As I am getting old, I miss him. I think that I will make one [Angkuoch daek] to keep, but I have not found time to make it yet. I tried the blacksmith, but he was unsure about the process. Therefore, it seems impossible for me to make. Later on, I did not think about it anymore. Now I heard there is a maker, I will ask him to make a good one for me, because the one [Angkuoch] that your team showed me is not yet good.

[13:41]

*តើអង្គុចរបស់ឪពុកតាមានលក្ខណៈខុសគ្នាបែបណាទៅ?
What is the difference between it and your father's Angkuoch?*

វាខុសគ្នា។ អង្គុចដែលបានបង្ហាញខ្ញុំនោះមានលក្ខណៈតូចជាង។ អង្គុចដែលពុកខ្ញុំធ្លាប់ធ្វើមានរាងធំជាង ហើយដែកកាត់ប្រើនោះរឹង។ មិនទន់ទេ! គាត់អាចលេងទៅយ៉ាងរលស់ដោយសារតែដែករឹង។
It is different. The Angkuoch Daek you showed me is smaller than my father's. My father used to make a bigger Angkuoch and he used hard iron to make it. Not soft! He could produce a resonant sound while playing, because his Angkuoch was made from hard iron.

*តើធ្វើអង្គុចដែកយ៉ាងណាទើបរលស់?
How can we make a good Angkuoch Daek?*

យើងត្រូវប្រើដែករឹង តួយ៉ាងដូចជាដែករ៉ឺស័រ។ បើតាមខ្ញុំមើលទៅ គាត់ធ្វើដោយដែករឹង។ បើយើងប្រើដែកទន់ នោះវានឹងមិនរលស់ទេ។ ហើយយើងក៏មិនអាចផ្គាត់បានដែរ។
We need to use hard iron such as bendable metal. Based on my understanding, he made it from hard iron. If we use soft iron, it will not produce a resonant sound. And we cannot play it either.

*អង្គុចរបស់ឪពុកតាធ្វើដោយដែករឹង!
Your father's Angkuoch Daek was made from hard iron.*

ប្តឹងហើយ! រឹង! តែរបៀបរបបដែលគាត់ធ្វើ គឺដូចគ្នាដែរ។ អ្នកដែលធ្វើអង្គុចដែលក្រុមបង្ហាញខ្ញុំនេះ គាត់ធ្វើមិនទាន់បានស្អាតទេ។ ហើយវាមិនទាន់រលស់ដូចរបស់ដែលធ្វើដោយឪពុកខ្ញុំទេ។
Of course! Hard one! But the style he made is the same. The Angkuoch that you showed me is not good enough. And it is not as curved as my father's Angkuoch.

*ហេតុអ្វីបានពោលខ្លះគេត្រូវធ្វើវាឱ្យងរ ឬឱ្យធំ?
Why did people make it curved and big?*

គេធ្វើបែបនេះ ដើម្បីឱ្យវាលឺបានខ្លាំង ឬលឺបានឆ្ងាយ។
They made it like this because it can produce a loud sound and be heard from a long distance.

[14:58]

*បើគាវកជាងដែកបាន តាប្រហែលឱ្យគេធ្វើអង្គុចមួយសម្រាប់ខ្លួនឯង?
If you can find the right blacksmith, will you make one for yourself?*

បាទ! ខ្ញុំប្រហែលឱ្យគេធ្វើមួយ។ ខ្ញុំគិតថាគេអាចធ្វើបាន ដោយសារខ្ញុំបានឃើញកម្រ។ ខ្ញុំនឹងធ្វើឱ្យដូចរបស់ពីដើម។ ខ្ញុំប្រហែលជាអាចប្រាប់ជាងឱ្យគេធ្វើឱ្យបាន។

តែខ្ញុំមិនទាន់កំណត់ថា កើតទេ? ខ្ញុំនឹងមើលថ្ងៃទំនេរដែលអាចធ្វើបាន។
មកដល់ពេលនេះខ្ញុំមិនអាចធ្វើបានទេ ដោយសារតែការងារខ្ញុំច្រើនដែរ។
Yes! I might ask him to make one. I think he can make it, because I already
know the shape. I will ask him to make one the same as the old Angkuoch.
Maybe I can tell the blacksmith to make one. But I am not sure yet. I will see
when I am free. I cannot make it now because I am busy with my work.

នៅពេលដែលគាត់អង្គុច តើគាត់ចាប់នឹកឃើញឪពុករបស់គាត់ដែរឬទេ?
When you hold the Angkuoch, do you think of your father?

ខ្ញុំនឹកឃើញដែរ។ នឹកឃើញចាស់បុរាណ។
I think of him. I think of old people in the past.

ខ្ញុំសង្ឃឹមថា គាត់អាចធ្វើអង្គុចនេះបាន។
I hope you can make Angkuoch successfully.

បាន!
Yes!

[15:55]

តើគាត់ចាប់ចាប់អារម្មណ៍ប្រតិកម្មអ្វីមួយពេលដែលមនុស្សនិយាយពីអង្គុចដែរឬទេ?
Have you noticed any particular expressions when people talk about the Angkuoch?

ខ្ញុំមិនដែលបានចាប់អារម្មណ៍ទេ។ តែគ្រាន់តែដូចអ្វីដែលខ្ញុំនិយាយមុននេះ
គេចូលចិត្តនិយាយថា ឧបរណក៏នេះជារបស់ចម្លែក តែវាអាចធ្វើឱ្យឮ។
I have paid attention to that. But as I told you, they like to tell me that this
instrument is strange, yet it can produce sound.

ចុះគាត់ដែលលឺគេប្រៀបធៀបអង្គុចនឹងរបស់អ្វីមួយទេ?
Have you heard any metaphors that people use to talk about Angkuoch?

អត់ទេ! អត់មាន! អត់ដែលដឹងផង! ខ្ញុំមិនដឹងមនុស្សបុរាណគិតបែបណាទេ។
No! No. I do not know. I do not know how old people think.

តាមមានអង្គុចអ្វីមួយដែលពិសេសសម្រាប់ខ្លួនឯងដែរឬទេ?
*Do you have, or know of, any Angkuoch that are very special to you, or to someone
else, in some way?*

អត់ទេ! មិនមានទេ! អត់ដែលធ្វើពិសេសសម្រាប់ខ្លួនឯងទេ!
No! I do not. I never made a special one for myself.

[16:46]

តើគាត់គ្រោងថា នឹងធ្វើទុកសម្រាប់ខ្លួនឯងទេ?
But do you plan to make one for yourself?

ប្រហែលជាមាន! ខ្ញុំប្រហែលជាធ្វើទុកមួយសម្រាប់ខ្លួនឯង។
ខ្ញុំធ្វើទុកដើម្បីជាកំភាពថា ខ្ញុំចេះធ្វើឧបករណ៍នេះ។ ខ្ញុំទុកសម្រាប់កូនចៅ
កុំឱ្យគេភ្លេច។ បើគេមានពេលធ្វើ ពួកគេអាចធ្វើ។
Maybe! I might make one for myself. I might make it for the next generation,
as evidence to show people that I can make this instrument. To not let them
forget! If they have time, they can make it.

ហេតុអ្វីបានជាគាត់មិនចង់ឱ្យកូនភ្លេច?
Why do you want the next generation not to forget?

[សើច...] នេះជាវរបស់ដែលចាស់ៗគាត់បន្សល់ទុក។ វាជាមុខរបរសម្រាប់ពួកយើង។
[Laughs...] It is an old instrument that came from our ancestors. It can be a job for all of us.

ក្រៅពីគាត់ តើមានអ្នកណាផ្សេងទៀតនៅក្នុងភូមិនេះដែលធ្វើអង្កាច?
Besides from you, is there anyone else in this village who makes Angkuoch?

នៅក្នុងភូមិនេះ មិនមានអ្នកផ្សេងទៀតទេ។ អត់មានអ្នកធ្វើទេ! ដូចខ្ញុំជម្រាប
មានតែអ្នកភូមិផ្សេងដែលធ្វើ។
In this village, there is no one else. There is not. As I told, there are only makers in another village.

អញ្ចឹងមានន័យថានៅស្រះស្រង់នេះមិនមានអ្នកផ្សេងទៀតទេ?
So that means there is no one else in this village who keeps making Angkuoch?

អត់មានទេ! មានតែខ្ញុំ។
No! Only me.

តើអ្នកធ្វើនៅភូមិផ្សេងនោះមានឈ្មោះអ្វី?
What is the name of the maker in another village?

គាត់ឈ្មោះតា តើយ។ គាត់បានស្លាប់ហើយ។ ហើយដល់កូនចៅគាត់ក្រោយនេះ
ខ្ញុំមិនស្គាល់ដែរ។
His name is 'Ta Keuy'. He has passed away already. I do not know his offspring well.

[18:01]

តើគាត់រស់នៅក្នុងភូមិអ្វីដែរ?
Where did Ta Keuy live?

គាត់រស់នៅភូមិព្រះដាក់។
He lived in Preah Dak village.

ដោយសារតាធ្លាប់ទៅជួប និងទៅទិញ តើខ្ញុំអាចទៅស្គាល់ពួកគាត់បានដែរឬទេ?
Since you used to go and buy the Angkuoch from him, may we meet his family?

បើចង់ស្គាល់ មានតែក្មួយត្រូវទៅសួររកទំនាក់ទំនងគេទៅ។ ក្មួយអាចសួរថា៖
«តើកូនចៅរបស់តាតើរស់នៅឯណា?» បើធ្វើបែបនេះ គេប្រហែលជាប្រាប់បាន។
If you want to meet them, you have to go and ask [in the village] after their family. You can ask: "Do you know where Ta Keuy's children live?" If you ask them like this, they might be able to tell you.

តើការធ្វើអង្កាចនេះមានសារៈសំខាន់សម្រាប់តាដែរឬទេ?
Is making Angkuoch important to you?

វាមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ខ្ញុំ។ ហេតុអ្វីបានជាសំខាន់? គឺដោយសារតែរបស់នេះ
ខ្ញុំមិនចាំបាច់ចំណាយពេលធ្វើការបែកញើសទេ។ វាជាការងារដែលស្រាលបំផុត។
វាការងារដែលងាយ។
It is important to me. Why is it important? Because I do not need to spend a lot of energy on making it. It is light work. It is a very easy job.

[19"08]

ការធ្វើអង្កាចមានសារៈសំខាន់ដោយសារវាងាយស្រួលធ្វើ?

It is important because it is easy to make?

វាមិនងាយពេកទេ។ ទម្រង់តែខ្ញុំធ្វើបាន ខ្ញុំត្រូវចំណាយពេលមើលគេធ្វើយូរគ្រាន់ដែរ។ ពេលដែលខ្ញុំចេះហើយ ខ្ញុំគិតថាវាងាយ។ សម្រាប់អ្នកដែលធ្វើក្រោយ គេអាចធ្វើលឿនបាននៅពេលដែលគេបានយល់ច្បាស់ហើយ។ បើពួកគេមិនយល់ទេ វានឹងពិបាកដែរ។ វាមិនងាយពេលទេ។ ដូចខ្ញុំជម្រាបជូន ការងារនេះស្រាលទេ។ តែបើយើងមិនចាប់អារម្មណ៍ យើងមិនងាយធ្វើបានដែរ។

It is not really easy to learn. I had to spend a long time before being able to make it. When I know the making process, I think it is easy. Those who learn can make it fast when they clearly understand the making process. If they do not understand, it is difficult. It is not too easy. As I told you, it is a light work. If we do not feel fascinated by it, we cannot make it with ease.

តើតាចំណាយពេលប៉ុន្មានក្នុងការរៀនទម្រង់ចេះ?
How long did you spend to learn?

តាមការពិតទៅ ខ្ញុំចំណាយពេលយូរគ្រាន់ដែរ។ ពេលដែលខ្ញុំមើលគេរួចហើយ ខ្ញុំមករៀនធ្វើនៅផ្ទះ។ ខ្ញុំមិនបានអង្គុយមើលគេធ្វើរហូតទេ ម្លោះហើយទើបខ្ញុំច្នៃរក។ ខ្ញុំចំណាយពេលប្រហែលកន្លះខែ ទម្រង់អាចធ្វើលឿនដូចគេ។ ពេលដែលខ្ញុំដំបូង ពេលខ្លះវាខូច ហើយខ្ញុំយកវាចោល។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំធ្វើមួយទៀត។

In fact, I spent a long time. After I watched people making it, I came to make it at my home. I did not watch people making it all day long, so when I came back home, I tried to find techniques. I spent approximately half a month before being able to make it fast like the others. When I started making it, I sometimes broke it and threw it away. Then, I made another one.

[20:28]

ចុះការលេងអង្គុចមានសារៈសំខាន់សម្រាប់តាដែរឬទេ?
Is Angkuoch playing important to you?

រឿងសំខាន់នោះជាការធម្មតាសម្រាប់អ្នកធ្វើ។ កាលណាខ្ញុំចេះធ្វើ ខ្ញុំត្រូវចេះផ្លូវ។ ពេលដែលគេចង់ទិញ ហើយបើខ្ញុំមិនចេះលេង គេនឹងមិនដឹងថាគេលេងយ៉ាងម៉េចទេ។ ដូចភ្ញៀវបរទេសខ្លះដែលមកផ្ទះខ្ញុំ គាត់តែងឱ្យខ្ញុំលេងឱ្យគាត់មើលមុននឹងគាត់ទិញ។ ដូច្នោះ ខ្ញុំក៏លេងឱ្យគាត់មើលទៅ។ It is normal that it becomes important for the makers. When I learned to make Angkuoch, I must learn to play it too. If customers want to buy it, and I do not know how to play, they will not learn how to play either. Some foreigners who came to my home it always asked me to play before buying it. Therefore, I had to play for them.

តើការលេង និងការធ្វើអង្គុចនេះមានសារៈសំខាន់យ៉ាងណាខ្លះសម្រាប់មនុស្សទូទៅ?
Do you think it's important for people to know how to make and play Angkuoch?

ខ្ញុំគិតថាវាសំខាន់។ វាជារបស់ដែលបុរាណបន្ទូលទុកឱ្យ។ បើយើងមិនចាប់ធ្វើជាអាជីពទៅមុខទៀត ខ្ញុំគិតថាវាសំខាន់។ I think it is important. It is an instrument that has been left to us by the ancestors. If we do not take it on as a task... I think it is important.

តើមនុស្សគួរតែរៀនលេងដែរឬទេ?
Should people learn to play?

គួរតែរៀនឱ្យចេះ! ថ្ងៃណាដែលភ្ញៀវទេសចរណ៍ ឬមួយអ្នកមកពីស្រុកក្រៅចង់បាន គេអាចទិញ។ They should learn. If the tourists or people from abroad want to, they can buy one.

[21:52]

តាមមានក្តីសង្ឃឹមយ៉ាងណាសម្រាប់អង្គុចទៅថ្ងៃមុខ?
What do you hope for Angkuoch in the future?

ខ្ញុំសង្ឃឹមទាល់តែមានទេសចរណ៍មក។ ឱ្យតែមានភ្ញៀវទេសចរណ៍
ខ្ញុំអាចធ្វើវាបានជារៀងរាល់ថ្ងៃ។
I hope there will be tourists who come. When there are tourists, I can make it every day.

អញ្ចឹងតារំពឹងថាមានភ្ញៀវទេសចរណ៍មកច្រើន ហើយនឹងមានភ្ញៀវទិញអង្គុច?
Do you hope a lot of tourists come and buy your Angkuoch?

បាទ! រំពឹងបែបនោះ! បើគ្មានភ្ញៀវទេសចរណ៍ តើខ្ញុំធ្វើដើម្បីអ្នកណា?
Yes! I hope so. If there are no tourists, who will I make them for?

[22:30]

តើតាមានគម្រោងសម្រាប់ធ្វើបន្តទំនៀមទម្លាប់ដៃរប្បទេ?
Do you have any plans to pass on this tradition?

ខ្ញុំថា ខ្ញុំធ្វើទុកដូចទំនៀមទម្លាប់មុន។
ខ្ញុំធ្វើនេះដោយសារមិនស្មោះចាស់បុរាណធ្លាប់ធ្វើដែរ។
ខ្ញុំមិនបានកែច្នៃវាឱ្យប្លែកពីរបស់គាត់ទេ។
I think I keep the tradition like before. I make this instrument because the ancestors used to make it too. I do not re-invent it.

បើអង្គុចនឹងបាត់បង់នៅថ្ងៃខាងមុខ ក្នុងនាមតាជាអ្នកដែលធ្លាប់ធ្វើ
តើតានឹងមានអារម្មណ៍បែបណាដែរ?
As a maker, how would you feel if the Angkuoch disappeared in the future?

បើដូចសព្វថ្ងៃនេះ
វាប្រហែលជាបាត់បង់ដោយសារមិនមានអ្នកធ្វើទៀតទេក្នុងតំបន់ខ្ញុំនេះ
តែនៅភូមិផ្សេងៗ គេនៅមាននៅឡើយ។ ដូចខ្ញុំថាអម្បាញ់មិញ
មានតែភូមិព្រះដាក់ទេដែលនៅធ្វើ។
If the situation is like nowadays, it will easily disappear because no one in my village keeps doing it. There are only people in other villages. As I told you, there are only people in Preah Dak village who still keep doing it.

តើតាមានអារម្មណ៍បែបណានៅពេលដែលគេមិនសូវចាប់អារម្មណ៍ដូចពីមុន?
How do you feel when people are no longer interested in Angkuoch like before?

ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ថាស្តាយដែរ។
I feel regret.

[23:39]

ស្តាយដោយសារវាជារបស់ខ្មែរ ឬដោយសារហេតុផលផ្សេង?
Do you feel regret because it is a Khmer instrument? Or is it because of another reason?

ស្តាយដោយសារវាជារបស់បុរាណដែលចាស់រៀបចំទុកឱ្យគាត់ធ្វើ!
I feel regret because it is an instrument from the ancestors.

តើតាមានបំណងនឹងប្រៀនចៅៗដែរឬទេ?

Do you plan to teach your grandchildren?

ដូចខ្ញុំជម្រាបជូន វាអាចចេះធ្វើបាន។
As I told you, they can make it.

តើតាមានអ្វីចង់បន្ថែមទេ?
Is there anything else you want to add?

អត់ទេ! អត់មាន! [សើច...]
No! No! [Laughs...]

[24:18 - END]